

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แส่นเสริม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นายคิมหันต์ สิงห์ไชย รหัสนักศึกษา 2599000375

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.

สินีนุช กรุทเมือง แสนเสริม (2) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิด (2) สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตาม GAP และ (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ผลิตมะขงชิดในพื้นที่ อำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2560 จำนวน 314 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 176 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน มีประสบการณ์การปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 6.55 ปี มีพื้นที่การปลูกมะขงชิดเฉลี่ย 3.98 ไร่ มีรายได้จากมะขงชิดเฉลี่ย 46,161.93 บาทต่อปี มีรายจ่ายในการผลิตมะขงชิดเฉลี่ย 6,887.50 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการผลิตมะขงชิดจากผู้นำท้องถิ่น (2) สภาพการผลิตมะขงชิดพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรในระดับมากที่สุด (3) เกษตรกรทั้งหมดได้รับการส่งเสริมการผลิตมะขงชิด ด้านความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ได้รับคำแนะนำในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตมะขงชิดในด้าน GAP ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดมากที่สุดในเรื่องการจัดการตลาด และเทคโนโลยีการดูแลรักษา เกษตรกรต้องการรับการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ในระดับมาก และเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในด้านการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม (4) ในภาพรวมปัญหาเกษตรกรมีปัญหามากในการผลิตมะขงชิดตาม GAP ด้านการตลาดและการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง และภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดในด้านการส่งเสริม ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และด้านการตลาด ในระดับมาก (5) ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม GAP ในระดับมากในทุกประเด็น ดังนั้น การให้บริการการสนับสนุน วิธีการส่งเสริม แบบมวลชน การผลิตมะขงชิดตาม GAP วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม วิธีส่งเสริมแบบรายบุคคล

คำสำคัญ แนวทางส่งเสริม การผลิตมะขงชิด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดอุตรดิตถ์

Thesis title: Extension Guidelines for Marian Plum Production Adhering Good Agricultural Practice in Laplae District of Uttaradit Province

Researcher: MR. Kimhun Singchai ; **ID:** 2599000375;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm; Associate Professor;
(2) Dr. Benchamas Yooprasert; Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic conditions of Marian plum farmers (2) production conditions of Marian plum adhering to Good Agricultural Practice (GAP) (3) Extension conditions and the needs for extension of Marian plum production adhering to GAP (4) problems and recommendations in Marian plum production adhering to GAP and (5) the extension approach in Marian plum production adhering to GAP.

Population of this study was 314 registered Marian plum production farmers in Laplae district, Uttaradit province in year 2017. The sample size was 176 people and using simple sampling method. Data was collected by interview. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, minimum value, maximum value, average, standard deviation, and ranking.

The results of the study showed that (1) Most of the farmers were male with the average age of 51.23 years old and completed the primary school education. The average household members were 4.05 people with the average experience in Marian plum production of 6.55 years. The average area of Marian plum production was 3.98 Rai. The average income of Marian plum production farmers was 46,161.93 Baht/year and the average expenses in Marian plum production of 6,887.50 Baht/year. Most of the information and news about Marian plum production were received through local leader. (2) In regards to Marian plum production, it revealed that most of the farmers followed the recommendation for department of agriculture at the highest level. (3) All of the farmers had received the extension in Marian plum production regarding production knowledge and technology. The farmers also received the suggestions about the extension and support of Marian plum production adhering GAP. The highest level of extension needs for Marian plum production were marketing management and nurturing technology. The farmers would like to receive the extension from individual, group, mass and online media at the highest level. Most of the farmers also wanted to receive the support after the production extension on trainings and additional knowledge seeking. (4) In the general view about farmers' problems, they had difficulties in Marian plum production adhering GAP in marketing and extension at a medium level and agreed with the suggestions about Marian plum production in GAP extension and marketing at a high level. (5) In overall picture, farmers agreed with the extension guidelines for Marian plum production adhering to GAP at a high level in every aspect including service, support, and mass extension, the production of Marian plum adhering to GAP, group extension, and individual extension.

Keywords: Extension guidelines , Marian plum production, Good Agricultural Practice, Uttaradit Province

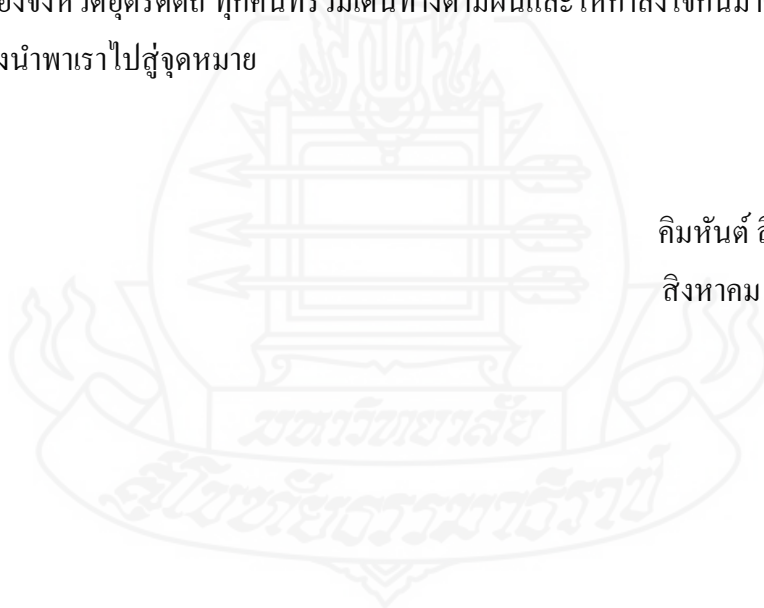
กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูง จากอาจารย์ที่ปรึกษา
หลักรองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐ คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์
ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ ทำให้ผู้วิจัยทำงาน
วิจัยที่มีคุณค่า และได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและกำลังใจ เป็นอย่างยิ่งจากครอบครัวของผู้วิจัย
บิดา มารดา ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ ภรรยา ลูกชาย รวมทั้งผู้บังคับบัญชา ขอบคุณ ผู้นำ
ชุมชนและเกษตรกรในอำเภอลับแล ที่ให้การสนับสนุน ความร่วมมือ ประสานงาน ตลอดจนให้
กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ที่สำคัญคือคณะเพื่อนๆร่วมรุ่น มสธ.
รุ่นที่ 17 ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ทุกคนที่ร่วมเดินทางตามฝันและให้กำลังใจกันมาตลอด ขอความเพียร
พยายาม จงนำพาเราไปสู่จุดหมาย

กิมหันต์ สิงห์ไชย

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	6
การผลิตมะขงชิด และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับมะขงชิด	13
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานสังคมและเศรษฐกิจ	43
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	55
ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	62
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	70
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	79
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิจัย	86
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	104
ก แบบสัมภาษณ์	105
ข คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	120
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากร.....	7
ตารางที่ 2.2 การใช้ประโยชน์กลุ่มชุดดินที่ 49.....	9
ตารางที่ 2.3 ปฏิทินกิจกรรมในการปลูกพืช.....	11
ตารางที่ 2.4 ข้อมูลการผลิตมะขงชิดของอำเภอลับแล.....	11
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล.....	36
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา.....	44
ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิด การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร.....	45
ตารางที่ 4.3 พื้นที่ทำการเกษตรและการถือครองที่ดิน.....	47
ตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เกษตรกรได้รับ.....	49
ตารางที่ 4.5 จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมะขงชิด.....	50
ตารางที่ 4.6 ครัวเรือนมีรายได้รวมกันทั้งหมด ครัวเรือนมีรายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายในภาคการเกษตร.....	52
ตารางที่ 4.7 สภาพการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	56
ตารางที่ 4.8 ระดับการปฏิบัติการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	60
ตารางที่ 4.9 เหตุผลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม GAP.....	61
ตารางที่ 4.10 ประเด็นและหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	63
ตารางที่ 4.11 ประเด็นที่ต้องการได้รับการส่งเสริม หน่วยงานที่เกษตรกรต้องการดำเนินการส่งเสริม.....	64
ตารางที่ 4.12 ทานต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด.....	66
ตารางที่ 4.13 ตารางสรุปภาพรวมการรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดจากสื่อต่างๆในระดับใด.....	68
ตารางที่ 4.14 ความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมในด้านการผลิตในเรื่องใด.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	70
ตารางที่ 4.16 ภาพรวมปัญหาในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	73
ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	74
ตารางที่ 4.18 ภาพรวมข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	78
ตารางที่ 4.19 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	79
ตารางที่ 4.20 ภาพรวมแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	85

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1 สรุป การรับรู้ข่าวสารการผลิตมะขงชิดของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ทั้ง 4 สื่อ.....	69
ภาพที่ 4.2 สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 3 ด้าน.....	78
ภาพที่ 4.3 สรุป แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะขงชิดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 6 ประเด็น.....	85

